

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

katedra občanského práva

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.

vedoucí diplomové práce

P O S U D E K

diplomové práce Lenky Kellnhoferové

„Předmět občanských práv a povinností“

Problematika předmětu občanských práv a povinností je problematikou mimořádně významnou a ke zpracování též mimořádně obtížnou. Závažnost spočívá v nejasnostech, které se týkají chápání pojmu věc. Ty se manifestovaly již za působení ABGB, jenž byl (např. velikány typu Randy a Ungra) interpretován jinak, než jak by napovídala sám text zákona, a které, pomínuvše (alespoň částečně) v období účinnosti občanského zákoníku z roku 1950 a občanského zákoníku z roku 1964, se znovu nastolují s nástupem nového občanského zákoníku (NOZ), který kopíruje právě ABGB. Konkrétně jde o to, co vše lze za věc v konfrontaci s její extrémně širokou definicí v 489 NOZ skutečně považovat. To je otázka primárně teoretická (tak jako ostatně celý předmět předložené práce spadá svou podstatou částí do oblasti právní teorie), má však též významné praktické konsekvence, zejména s ohledem na svůj dopad do úpravy vlastnictví. Odtud vyplývá též zmíněná obtížnost daného tématu, se kterou se v nadcházejících letech pravděpodobně budou potýkat i mnozí zkušení právní vědci.

Je sympatické, že si autorka na toto náročné téma troufla a zaslouží tak pochvalu za „vědeckou odvahu“. Kromě toho pochvalu zasluhuje též to, že autorka materií zpracovala živým a (s výhradou některých míst) kultivovaným jazykem, jakož i to, jak dokázala celé téma v zásadě rozumně rozvrhnout. Práce začíná u pojetí věci v římském právu. Dále se traktuje věc v koncepci občanského zákoníku z roku 1964, na což navazují výklady o právech, jiných majetkových hodnotách a bytech, jakož i nebytových prostorách v jejich zpracování v tomtéž zákoně. Podstatou část práce zaujímá právní úprava věci (a ovšem i jiných otázek) v NOZ, aby byla práce zakončena letným pohledem na předmět občanských práv jednak z hlediska ABGB a jednak z hlediska slovenského občanského zákoníku, který je

vlastně stále (po některých úpravách) občanským zákoníkem, který jsme s příchodem NOZ opustili.

Právě uvedené klady práce nezakrývají, ba ani nevyvažují nedostatky, které si jako daň vyžádala právě náročnost toho, co bylo autorkou ke zpracování zvoleno. V této souvislosti, jak už to tak v mých posudcích bývá, mám jednak poznámky obecné a jednak poznámky k jednotlivostem. Přitom v daném případě těch prvních je sice méně, neznamená to však jejich menší závažnost.

Jejich základ tvoří dvojí výtky, a to že práce na jedné straně obsahuje velmi mnoho z toho, co by obsahovat nemusela, a že z druhé strany naopak neobsahuje to, co by (alespoň podle mého názoru) obsahovat měla. To druhé autorce nevytýkám nijak důrazně. Je totiž skutečně nelehké vymezit a argumentačně podložit to, co věcí není, ačkoli text NOZ svádí k představě, že to věcí je. Výraznější kritiku však představuje první část výtky. Konkrétně jde zejména o to, že věcná práva vysvětlovaná rozsáhle v rámci úpravy NOZ (str. 34 a násl.) předmětem práv nezřídka právě nejsou (jmenovitě patrně ne samo vlastnické právo a ani držba) a v míře v jaké jsou, se tomu autorka nijak zvlášť nevěnuje. Pokud pak jde o relativní majetková práva (str. 55 a násl.), nelze je ztotožňovat s problematikou smluv, která do předmětu práv a povinností v zásadě vůbec nepatří. Konečně to, co se v závěru práce vydává za komparaci, je skutečně jen torzálním výkladem, který je příliš krátký na to, aby mohl být užitečný, a příliš dlouhý na to, aby nebyl zbytečný.

Kromě toho lze na obecné úrovni práci vytknout jednak značnou popisnost projevující se v tom, že četné výklady jsou jen parafrází textu zákona, a jednak to, že se autorka nejednou opakuje (např. na str. 32, resp., na stranách 37 a 42). Přitom okruh literárních pramenů, z nichž se čerpá, by mohl být rozhodně širší.

Co se týče jednotlivostí, uvedu jen výběr z námitek, které lze vznést. Předně nezdařilé je vymezování relativních práv (na str. 22). Jednak i těmto právům samozřejmě může odpovídat povinnost něčeho se zdržet, jednak právo na zdravotnickou péči jistě není jejich nejšťastněji zvoleným příkladem a konečně už vůbec nelze souhlasit s tím, že by do jejich okruhu patřilo právo věcné. V souvislosti s výklady o cenných papírech (jež jsou v některých případech z hlediska předmětu práce nadbytečně rozsáhlé, zejm. pokud jde o akcie a dluhopisy) si je třeba uvědomit, že výčet druhů cenných papírů již nebyl v tom textu zákona, o kterém autorka pojednává, taxativní (srov. str. 24), že o vydání dluhopisů nemusí rozhodovat valná hromada (str. 26), neboť je mohou (s výhradou prioritních a konvertibilních dluhopisů) vydávat samozřejmě i jiné osoby než obchodní společnosti s valnou hromadou, a že právo na podíl na zisku akciové společnosti (str. 27) nepatří a ani nikdy nepatřilo mezi ony

jiné majetkové hodnoty, jimž jsou výklady o cenných papírech věnovány. Pokud jde o držbu (str. 34, 35), existovala i za minulého občanského zákoníku držba práva; nepoctivý držitel pak je dnes i ten, komu musí být z okolností zjevné, že vykonává právo, které mu nenáleží. Nabytí vlastnického práva od vlastníka smlouvou není přechodem (str. 37), nýbrž převodem. Konečně snad jen důsledkem neobratnosti ve formulaci jsou věty o tom, že „spoluvlastnictví k nemovité věci se nazývá bytové spoluvlastnictví“ (str. 43), o tom, že v případě věcných práv k věci cizí jde o „oprávnění disponovat“ s věcí, nebo o tom, že k nabytí služebnosti může dojít „vydržením vlastnického práva“.

Přes všechny shora uvedené připomínky a námitky nehodnotím předloženou práci negativně. Práce ukazuje, že si autorka v souvislosti s jejím sepsáním osvojila solidní poznatky o zkoumané látce a prokázala schopnost tyto poznatky utřídit, jakož i je v zásadě standardním způsobem prezentovat. Posuzovanou práci v jejím celku tedy hodnotím jako práci, která splňuje požadavky kladené na diplomovou práci, a doporučuji proto, aby byla připuštěna k obhajobě.

V Praze dne 10. května 2014

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.